

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОТРИМАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Морозов Є. Є.

здобувач

Запорізького національного університету

Гендерна рівність у діяльності Національної поліції України є надзвичайно важливим елементом, що безпосередньо впливає як на якість так і на зміст діяльності відповідного органу охорони правопорядку, що в свою чергу дозволяє розширювати основні напрями діяльності поліції та робити процеси їх системної реалізації більш якісними та конструктивними, такими, що відповідають стандартам демократичної держави та можуть слугувати основою для подальшого становлення правової державності в Україні та доктринально вплинути на подальшу її європейську інтеграцію.

Саме тому, нами було обрано й визначено необхідність аналізу принципу гендерної рівності, як складової частини принципу дотримання прав і свобод людини в Національній поліції, оскільки саме цей принцип є одним із найбільш продуктивних і важливих, таких, що впливають на подальше її функціонування.

Принцип гендерної рівності у ході історичного розвитку пройшов сутнісне, змістовне та формальне наповнення і трансформацію. Принцип гендерної рівності слід розуміти як сукупність обумовлених конкретно-історичним суспільним розвитком базових ідей та положень, що об'єктивують правові цінності щодо встановлення гендерної справедливості в усіх сферах приватного, суспільного та державного життя і забезпечують розвиток правової держави й громадянського суспільства. Принцип гендерної рівності виступає як мета, яку необхідно враховувати у правотворчості і правозастосуванні. Принцип гендерної рівності передбачений реалізувати першочергово методологічну функцію – надавати засоби та способи ефективної реалізації прав людини. Проведений аналіз змістовного наповнення принципу гендерної рівності надає можливість констатувати його взаємовплив та взаємозалежність з іншими фундаментальними принципами права – принципом верховенства права, принципом законності та інших, які лише в сукупності здатні належним чином викоринити в українському суспільстві дисбаланс у правах, можливостях та обов'язках жінок і чоловіків та встановити гендерний паритет [1]. Себто, на нашу думку надзвичайно важливим є зазначення про те, що в контексті розвитку поліції, як органу державної влади, а також необхідності її системного вдосконалення відповідно до вимог сучасного, демократичного та виваженого суспільного запиту принцип гендерної рівності як інструмент реалізації інших прав і свобод людини і громадянина в діяльності зазначеного органу, а також, що найбільш

важливо – недопущення дискримінації низки основних прав і свобод має колосальне значення, що й зумовлює потребу широкого опрацювання основних проблемних аспектів його реалізації та вказує на подальший вектор розвитку цього явища.

Дослідники, зокрема представники системи МВС указують, що із прийняттям Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» 2005 року та низки інших законів і підзаконних актів, у їх числі відомчих, в Україні розпочалася системна розбудова національного механізму утвердження гендерної рівності, спрямованого на імплементацію міжнародно-правових стандартів з питань гендерної рівності та недискримінації, а також зобов'язань, узятих Україною за міжнародними договорами. Національний механізм реалізації гендерної рівності містить два основні елементи: нормативно-правовий та інституційний. Перший проаналізовано в попередній лекції, розкриття особливостей другого є завданням цієї лекції. Сучасна система суб'єктів зазначеного механізму, форми й методи їхньої діяльності, методики та інструменти забезпечення гендерної рівності є досить розгалуженими. Варто звернути увагу на здобутки в означеному напрямі в секторі безпеки та оборони України. Зокрема, перед МВС України постав цілий комплекс завдань і функцій для впровадження гендерного компонента в роботу керівництва, особового складу, структурних підрозділів, місій та операцій, закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України тощо. Як і багато зарубіжних країн, Україна має в цій царині наявні значні здобутки, а також певні проблеми, спричинені нерозумінням гендерної термінології, складністю подолання гендерних стереотипів та установок тощо [2]. На нашу думку, слід указати, що як інституційна сторона так і нормативно-правова, що стосується діяльності Національної поліції України та забезпечення нею рівних прав чоловіків і жінок, як внутрішньо інституційно так і під час здійснення діяльності щодо захисту прав і свобод людини і громадянина є досить сильними, хоч і безперечно потребують вдосконалення, зокрема й через динамічність законодавства, а також суттєві вимоги режиму воєнного часу, коли всі, без виключення, права і свободи людини і громадянина перебувають під загрозою не лише деструктивних і криміногенних факторів усередині країни, а й під пильним і протиправним оком агресора та його військ [3].

Дослідники неодноразово вказували на те, що у правовій доктрині складники такого механізму характеризуються певною варіативністю, що дозволяє виділити два підходи. Згідно з першим підходом механізм забезпечення гендерної рівності зводиться до його інституційного (організаційно-правового) складника. Так, Г.В. Герасименко ототожнює державний механізм сприяння гендерній рівності в Україні з його суто інституційним складником [4, с. 142]. Крізь призму науки адміністративного права це питання потребує однозначного розділення, оскільки саме цей аспект регулюється та забезпечується в контексті реалізації різними способами, одних і тих самих елементів. Так, наприклад, інституційна складова механізму забезпечення дотримання принципу гендерної рівності втілюється в нормативному закріпленні

серед кола штатних одиниць особи, що відповідає за цей напрям роботи, а спектр прав і свобод людини і громадянина й засади недискримінації гендеру, перш за все є складовими елементами адміністративно-правового статусу особи, що накопичується під впливом низки нормативно-правових актів, що регулюють діяльність певних органів влади.

Сьогодні важко уявити певну діяльність у сфері економіки, культури, науки чи соціальну сферу, якщо у ній працюють лише чоловіки. Жінки швидко оволодівають професіями, які історично вважалися суто чоловічими. Не є виключенням і служба жінок в підрозділах Національної поліції України. Статистичні дані щодо кількості жінок, які несуть службу в підрозділах Національної поліції України, вказують на те, що їх кількість безперервно зростає. У сучасному світі люди вже майже не звертають увагу на те, хто працює в правоохоронних органах, але в деяких випадках все ж таки вважають, що деякі підрозділи та направлення – це суто чоловічі професії [5]. На нашу думку, лише інституційна й системна робота органів охорони правопорядку та відповідних органів виконавчої влади, уможливили формування відповідного ставлення до поліції та руйнування гендерних стереотипів. Непоодинокі випадки героїчного виконання поліцейськими жінками своїх функційних обов'язків, прямо свідчать про правильність такого шляху, й потребу в подальшому руйнуванні відповідного стереотипу в очах соціуму.

Література:

1. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика: монографія. – К.: «Хай-Тек Прес», 2018. – 560 с.
2. Забезпечення гендерної рівності в системі МВС та інших центральних органів виконавчої влади: лекція. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 31 с.
3. Раздольська О.В. Реалізація принципу гендерної рівності в діяльності Національної поліції України. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки». 2023. Том 34 (73). № 2.
4. Герасименко Г.В. Гендерні аспекти соціально-економічної політики в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.09.01. Київ, 2004. 223 с.
5. Казначеев Д.Г., Настич Т.М. забезпечення принципу гендерної рівності у правоохоронній діяльності. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Харків, 2020. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/29_05_2020/pdf/7.pdf